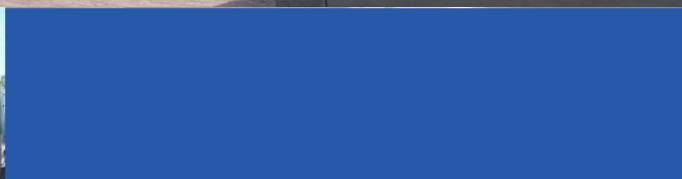

Gemeente **Heerde**

2025 Voorjaarsnota en Perspectiefnota 2026-2029

→ www.heerde.nl

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	4
Inleiding.....	5
Visie en koers college	6
0. Bestuur en ondersteuning.....	10
1. Veiligheid.....	13
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	15
3. Economie	17
4. Onderwijs	19
5. Sport, cultuur en recreatie.....	21
6. Sociaal domein	23
7. Volksgezondheid en milieu	26
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	28
Financiële kaders.....	30

Inleiding

Leeswijzer

Deze Voorjaarsnota 2025/Perspectiefnota 2026-2029 heeft de nieuwe programma indeling die voor het eerst bij de Programmabegroting 2025 is gehanteerd. Dit betekent dat dit boekwerk in negen programma's is verdeelt waarop wordt gerapporteerd. Deze indeling is gelijk aan de (landelijke) hoofdfunctie indeling.

In dit document zijn zowel de budgetbijstellingen voor 2025 als voor de jaren 2026-2029 opgenomen. Bij de diverse programma's worden deze mutaties naast elkaar in tabelvorm weergegeven. De realisatiecijfers uit 2024 ontbreken echter omdat het op dit moment nog niet mogelijk is om zowel het oude als het nieuwe financiële systeem te koppelen. De verwachting is dat dit probleem bij de Programmabegroting 2026-2029 is opgelost. De budgetten van de primitieve begroting 2025 zijn wel opgenomen.

In het hoofdstuk '**Visie en koers college**' In dit hoofdstuk is een overzicht opgenomen van het meerjarenperspectief met daarbij een onderverdeling van de budgetbijstellingen in 4 categorieën. Daarnaast is omschreven hoe het college om gaat met de huidige onzekerheden en wat voor koers hiervoor wordt ingezet.

Bij de **9 programma's** wordt per programma inzicht gegeven in de financiële mutaties en worden de belangrijkste afwijkingen toegelicht. Bij de toelichtingen op de budgetbijstellingen is het nummer van de desbetreffende categorie aan het eind van de regel tussen haakjes weergegeven.

Tenslotte worden in het hoofdstuk '**Financiële kaders**' de (beleids)uitgangspunten verwoord. Het nieuwe investeringsplan voor de jaren 2026-2029 is niet opgenomen in dit document; dit wordt opgenomen in de Programmabegroting 2026-2029.

Noot: De bedragen in dit document kunnen tot verwarring leiden. Een positief bedrag betekent een uitgaaf/lagere inkomst (nadeel); een negatief bedrag is een inkomst/lagere uitgaaf (voordeel).

Visie en koers college

Visie en koers college

Inmiddels is de Voorjaarsnota 2025 door het Rijk opgesteld. De uitkomst hiervan is dat de gemeenten voor de jaren 2026 en 2027 worden gecompenseerd voor loon- en prijsontwikkelingen en voor de gestegen kosten in de Jeugdzorg en Wmo. Voor 2028 en verder moeten hiervoor nog afspraken worden gemaakt; de gesprekken vinden in deze periode plaats. Concreet betekent dat het zgn. Ravijnjaar is opgeschoven naar 2028. Verwacht mag worden dat het Rijk met een vorm van compensatie gaat komen echter de omvang ervan is nog onbekend. Daarnaast is nagenoeg zeker dat de 2e tranche van het herverdeeffect van het Gemeentefonds met ingang van 2027 gefaseerd wordt ingevoerd. Dit betekent voor dat jaar een nadeel van €285.000,- oplopend tot een structurele korting van €845.000,- vanaf 2029. Er loopt nog een onderzoek naar de juistheid van twee parameters. De verwachting is dat het effect hiervan voor de gemeente Heerde zeer gering is. Daarom is er voor gekozen om bovengenoemde bedragen in deze voorjaarsnota/perspectiefnota te verwerken.

In onderstaand schema zijn bovengenoemde ontwikkelingen verwerkt in het voorlopig meerjarenperspectief (bedragen * 1.000).

Omschrijving	VJN		Perspectiefnota		
	2025	2026	2027	2028	2029
Saldo Programmabegroting 2025-2028	-1.633	-325	88	383	
Mutaties Septembecirculaire 2024	-144	-641	-692	-762	
Voorjaarsnota 2025 Rijk	-586	-1.658	-1.643	-499	
Herverdeeleffect Gemeentefonds			285	570	
Beschikbaar	-2.363	-2.624	-1.962	-308	

De organisatie heeft de opdracht gekregen om alle budgetten te actualiseren op basis van het principe 'realistisch ramen'. Daarbij is op voorhand meegegeven dat bijstellingen kunnen worden tegengehouden indien er geen zwaarwegende redenen (onontkoombaar/onuitstelbaar/opdrachtverlening) zijn om deze toe te kennen. Bij de najaarsnota kan dan, indien nodig, een nieuwe afweging worden gemaakt.

Net als in voorgaande jaren is er voor gekozen om de budgetbijstellingen onder te verdelen in de volgende vier categorieën:

1. Onvermijdbare en niet beïnvloedbare meerkosten (veelal kosten van Gemeenschappelijke Regelingen);
2. Meerkosten met 'eigen' dekking (bijv. subsidies/reserveringen);
3. Realistische meerkosten;
4. Meerkosten met karakter 'nieuw beleid' of 'wensen' (overige claims);

In onderstaand schema zijn deze budgetbijstellingen verwerkt in een uiteindelijk meerjarenperspectief.

Omschrijving	VJN		Perspectiefnota		
	2025	2026	2027	2028	2029
Saldo Programmabegroting 2025-2028	-1.633	-325	88	383	
Mutaties Septembecirculaire 2024	-144	-641	-692	-762	
Voorjaarsnota 2025 Rijk	-586	-1.658	-1.643	-499	
Herverdeeleffect Gemeentefonds	0	0	285	570	
Beschikbaar	-2.363	-2.624	-1.962	-308	
Totaal categorie 1	43	108	101	123	
Totaal categorie 2	0	0	0	0	
Totaal categorie 3	2.042	1.754	1.401	1.394	
Subtotaal	-278	-762	-460	1.209	
Totaal categorie 4a	35	306	206	206	
Totaal categorie 4b	35	276	276	276	
Totaal categorie 4c	35	333	278	278	
Totaal	-174	151	298	1.968	p.m.

Verantwoording keuzes en prioriteiten perspectiefnota

Wanneer alle wensen van alle categorieën worden ingewilligd dan resulteert dat in een niet sluitende begroting voor alle jaarschijven. Er zullen dus keuzes moeten worden gemaakt. Bovenvermelde budgetwijzigingen in de categorieën 1 t/m 3 zijn realistisch en kunnen bij ongewijzigd beleid niet (naar beneden) worden bijgesteld. Dit betekent dat categorie 4 resteert voor het maken van budgetkeuzes. Bij een aantal van deze bijstellingen liggen echter college- en raadsbesluiten aan ten grondslag. Deze zijn niet nader toegelicht. Een ander deel van deze categorie is het gevolg van het ingezette beleid vanuit het collegeprogramma. Tenslotte is er een subcategorie waar geen besluiten of afspraken aan ten grondslag liggen. Deze 3 subcategorieën zijn hieronder uitgewerkt.

Categorie 4a mutaties met college- en raadsbesluiten

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Mobiliteitsplan (collegebesluit 24 maart 2025)		100	100	100
Uitvoeringsagenda Omgevingskwaliteit en Erfgoed (collegebesluit 28 januari 2025)		50	30	30
Subsidie stichting Leergeld Noord-Veluwe (collegebesluit 17 december 2024)		43	43	43
Bestaanszekerheid middeninkomens (collegebesluit 10 december 2024)		18	18	18
Biodiversiteitsplan (collegebesluit 18 maart 2025)	35	45	15	15
Gebiedsproces Kerkdijk-Borchgraverweg (collegebesluit 15 april 2025)		50		
Totaal	35	306	206	206

Categorie 4b ingezet beleid vanuit collegeprogramma

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Dorpscontactpersoon	35	60	60	60
Ouderenwerker		48	48	48
Opbouwwerker		80	80	80
Buurtspportcoach		78	78	78
Cultuurcoach		10	10	10
Totaal	35	276	276	276

Dorpscontactpersoon

De dorpscontactpersoon is het eerste aanspreekpunt voor dorpen en buurtschappen in onze gemeente. Daarnaast vergemakkelijkt deze functionaris het contact voor inwoners

en initiatiefnemers die plannen, ideeën, zorgen of wensen hebben met de gemeente. De functie is voor een kortere periode ingevuld en heeft de meerwaarde bewezen.

Ouderenwerker

In Heerde is 24,4% van de inwoners 65 jaar of ouder, landelijk is dit 20%. Relatief veel ouderen met ondersteuningsvragen rondom langer thuis wonen en eenzaamheid. Bij wegvallen van de ouderenwerker bij Stip kan niet meer worden ingezet op interventies rondom eenzaamheid van ouderen; wordt niet meer ingezet op signaleren, netwerken en verbinden van inwoners en organisaties; kan geen uitvoering worden gegeven aan Welzijn op Recept. Continueren van de functie is noodzakelijk om te blijven werken aan thema's als langer thuis wonen, vergrijzing, welzijn en mentale gezondheid van ouderen.

Opbouwwerker

Met het structureel beschikbare budget kan 0,7 fte opbouwwerk worden ingezet. Dit is onvoldoende om gericht in te zetten op het samenbrengen van inwoners en groepen organisaties om knelpunten aan te pakken in hun woon- en leefomgeving. Dit is risicovol omdat het ter voorkoming van zorgkosten belangrijk is om inwoners zelf actief te laten deelnemen en bij te dragen aan een sterkere sociale basis. Opbouwwerk heeft hierin een belangrijke rol en opgave.

Buurtsportcoach

Met minder structurele inzet van buurtsportcoaches kan een aanzienlijk deel (van 3 naar 2 fte) van de werkzaamheden niet worden gecontinueerd. Buurtsportcoaches hebben een belangrijke rol in preventie waarmee de kans op zwaardere en duurdere zorg afneemt. Minder formatie betekent minder inzet op kwalitatief goed bewegingsonderwijs en gezonde leefstijl, minder buitenschools sportaanbod voor jeugd, minder mogelijkheden om kwetsbare inwoners in beweging te brengen, minder aandacht voor aangepast en inclusief sporten en ook kan niet/minder worden ingezet op het ondersteunen van verenigingen.

Cultuurcoach

Niet structureel doorzetten van deze extra formatie betekent minder inzet op het verbinden van de behoefte aan cultuureducatie vanuit onderwijs met het aanbod vanuit culturele instellingen en verenigingen. Minder evenementen voor kinderen, minder ondersteuning van scholen bij het opstellen van hun cultuurbeleid en -programma en minder deskundigheidsbevordering van leerkrachten.

Categorie 4c overige bijstellingen

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Versterking aanpak Ondernijning	15	39	39	39
Verkiezingsborden		6	6	6
Cofinanciering regiodeal agrarische sector		13	13	13
Integraal beleidsplan openbare ruimte (IBOR)	20	30		
Onderhoudsplan openbare ruimte		180	180	180
STIP werkwijze verklarende analyse		45		
Cofinanciering jongerenwerker De Noordgouw		20	40	40
Totaal	35	333	278	278

Versterking aanpak Ondernijning

Aansluitend op de eindrapportage 'aanpak Ondernijning' worden extra middelen gevraagd voor de structurele inbedding van Bibob-toetsingen, de aanstelling van een aandachtsfunctionaris mensenhandel en gerichte inzet voor ondernijningssignalen. De geschatte kosten hiervoor bedragen €39.000,- per jaar.

Verkiezingsborden

Vernieuwing van de verkiezingsborden is noodzakelijk. De hiermee gepaard gaande kosten zijn structureel van aard. Uitgangspunt is te gaan voor borden die zoveel als mogelijk bestand zijn tegen vandalisme. Uitvoeringskosten worden waar mogelijk gespaard.

Cofinanciering regiodeal agrarische sector

Vanuit het Rijk en provincie is budget ontvangen voor de inzet als gevolg van de beëindigingsregelingen voor agrarische bedrijven (Vitaal Landelijk Gebied). Voor de komende jaren wordt dit geld gedeeltelijk gefaseerd ingezet.

Integraal beleidsplan openbare ruimte (IBOR)

Voor het opstellen van een integraal beleidsplan openbare ruimte (IBOR) wordt voor 2025 €20.000,- en voor 2026 €30.000,- gevraagd; dit naar aanleiding van motie 2024-29.

Onderhoudsplan openbare ruimte (realisatie IBOR)

Voor het verhogen van het onderhoudsniveau naar CROW-beeldkwaliteit A in de dorpskernen is een doorrekening gemaakt. De structurele meerkosten hiervoor bedragen €180.000,- per jaar.

STIP werkwijze verklarende analyse

Dit budget is nodig om het team Jeugd bij Stip te laten werken volgens de verklarende analyse. Dit is een verplichting uit de landelijke hervormingsagenda Jeugd. De verwachting dat de verklarende analyse voor meervoudige en complexe casussen leidt tot meer effectieve inzet van jeugdhulp en op termijn zal zorgen voor lagere zorgkosten.

Cofinanciering jongerenwerker De Noordgouw

We willen de positieve leefomgeving voor onze jongeren stimuleren en versterken. Op dit moment wordt dit gefinancierd vanuit incidentele SPUK-middelen. De inzet van deze jongerenwerker stimuleert een veilige en sociale leef- en schoolomgeving voor onze jeugd en bevordert de samenwerking tussen onderwijs, Stip, politie, gemeente Heerde en omliggende gemeenten.

Tot slot

Gelet op bovenstaande is onze koers om ons voor de komende begroting uitsluitend te richten op het financieel sluitend maken van de jaren 2026 en 2027. In dat geval is er gedurende deze jaren zelfs ruimte voor nieuwe beleidswensen. Die zijn opgenomen en gerubriceerd onder categorie 4 (voor specificatie van de subcategorieën 4a, 4b en 4c: zie hoofdstuk Verantwoording keuzes en prioriteiten Perspectiefnota). Het is aan uw raad te bepalen in welke mate u de beschikbare (tijdelijke) ruimte wil besteden en waaraan. De ruimte is evenwel te beperkt om alle nieuwe beleidswensen toe te kennen; dit vraagt om keuzes maken.

Wij stellen voor deze keuzes niet nu bij deze voorjaarsnota/perspectiefnota te maken, maar in het najaar bij de vaststelling van de programmabegroting 2026. Immers, er komen nog diverse doorrekeningen, waaronder de Meicirculaire 2025, waardoor de cijfers voor de begroting nog gaan wijzigen. Hierdoor is de kans groot dat wanneer er nu keuzes worden gemaakt, er bij de programmabegroting nogmaals naar de cijfers moet worden gekeken. Dit is niet efficiënt en belemmert een integrale afweging.

Wel nodigen wij uw raad uit om in uw algemene beschouwingen in juli a.s. (behandeling Perspectiefnota) uw opvatting over het wel of niet besteden van deze tijdelijke vrije ruimte aan ons mee te geven, alsook uw voorkeuren en denkrichtingen v.w.b. de invulling. De komende maanden kunnen dan worden gebruikt om deze voorkeuren verder uit te werken en om het meerjarenperspectief te voltooien. Bij de behandeling van de programmabegroting kan dan de definitieve besluitvorming hierover plaatsvinden.

0. Bestuur en ondersteuning

Toelichting op programma Bestuur en ondersteuning

Op het programma 'Bestuur en ondersteuning' zijn de algemene inkomsten en uitgaven verwerkt om de gemeente Heerde 'draaiende te houden'. Voorheen werden deze kosten onder 'Bestuur' en 'Overhead' verantwoord. Dit zijn bijvoorbeeld de kosten voor raad, college, bestuursondersteuning, burgerzaken maar ook de kosten voor huisvesting, facilitair, P&O, financiën en ICT behoren hierbij. De algemene uitkering uit het gemeentefonds, O.Z.B. en lokale heffingen zijn opgenomen bij de baten van dit programma. Dit programma is daarmee het enige programma waar de baten hoger zijn dan de lasten.

Wat mag het kosten

Exploitatie	Begroting 2025 ERPX	Realisatie 2025 ERPX	Bijraming begroting 2025	Bijraming begroting 2026	Bijraming begroting 2027	Bijraming begroting 2028
Lasten						
00 Bestuur en ondersteuning						
0.1 Bestuur	1.816.230	699.979	56.000	112.500	87.500	87.500
0.2 Burgerzaken	433.666	100.053	14.150	500	500	500
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	247.616	12.091	0	0	0	0
0.4 Overhead	10.027.873	1.886.024	0	-16.701	2.443	11.819
0.5 Treasury	488.955	14.693	0	0	0	0
0.61 OZB woningen	435.286	0	0	0	0	0
0.62 OZB niet-woningen	102.716	0	0	0	0	0
0.64 Belastingen overig	24.750	19.187	0	0	0	0
0.8 Overige baten en lasten	133.014	0	-1.703.014	-325.248	87.785	383.212
Totaal 00 Bestuur en ondersteuning	13.710.106	2.732.026	-1.632.864	-228.949	178.228	483.031
Totaal Lasten	13.710.106	2.732.026	-1.632.864	-228.949	178.228	483.031
Baten						
00 Bestuur en ondersteuning						
0.10 Mutaties reserves	-905.389	0	-313.257	-260.257	-261.054	-261.054
0.2 Burgerzaken	-253.680	-2.682	0	0	0	0
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-154.113	-143.205	0	0	0	0
0.4 Overhead	-1.009.092	-113.934	0	0	0	0
0.5 Treasury	-1.553.753	-21.526	-204.600	27.000	47.000	47.000
0.61 OZB woningen	-4.218.530	-5.734.067	-225.000	-240.000	-255.000	-270.000
0.62 OZB niet-woningen	-1.340.300	0	0	0	0	0

Exploitatie	Begroting 2025 ERPX	Realisatie 2025 ERPX	Bijraming begroting 2025	Bijraming begroting 2026	Bijraming begroting 2027	Bijraming begroting 2028
0.64 Belastingen overig	-12.120	-1.875	0	0	0	0
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-40.009.924	-17.362.978	-144.432	-640.515	-691.889	-761.866
Totaal 00 Bestuur en ondersteuning	-49.456.901	-23.380.267	-887.289	-1.113.772	-1.160.943	-1.245.920
Totaal Baten	-49.456.901	-23.380.267	-887.289	-1.113.772	-1.160.943	-1.245.920
Resultaat	-35.746.795	-20.648.241	-2.520.153	-1.342.721	-982.715	-762.889

Financiële toelichting programma Bestuur en ondersteuning

Lasten

Voorgesteld wordt om de uitgaven bij het programma **Bestuur en ondersteuning** voor 2025 met **€1.633.000,-** te verlagen. Voor 2026 is de neerwaartse bijstelling **€229.000,-**; voor de jaren erna moet het budget met **€178.000,-** respectievelijk **€483.000,-** worden verhoogd. Hieronder zijn de belangrijkste mutaties van deze bijstellingen toegelicht.

Bestuur

In de rechtspositieregeling is voor raadsleden opgenomen dat zij een vergoeding ontvangen voor het nemen van maatregelen ten aanzien van arbeidsongeschiktheid, ouderdom en overlijden. In totaliteit betreft dit een bedrag van €16.000,- dat structureel moet worden bijgeraamd (1).

In 2026 is er €25.000,- bijgeraamd voor opkomstbevorderende activiteiten rondom de gemeenteraadsverkiezingen, het afscheid van de oude gemeenteraad en het inwerkprogramma voor de nieuwe gemeenteraad (3).

Voorgesteld wordt om de kosten voor representatie, voorlichtingsbijeenkomsten en participatiebijeenkomsten structureel met €20.000,- te verhogen gelet op de toegenomen aantal activiteiten in de afgelopen jaren (3).

Voor het aanstellen van een dorpscontactpersoon is €20.000,- nodig. Deze kosten kunnen worden gedekt uit de reserve 'Uitvoeringsprogramma college' (2).

Voor de activiteiten in het kader van de 80-jarige bevrijding wordt er €10.000,- extra budget gevraagd (3).

Overige baten en lasten

Voor de jaren 2025 t/m 2028 zijn de begrotingssaldi teruggeboekt zodat er nieuwe begrotingssaldi kunnen worden bepaald. Deze bedragen zijn respectievelijk -/- €1.633.000,-; -/-€325.000,-; €88.000,- en €383.000,- (1).

Bij deze voorjaarsnota is er €60.000,- geclaimd uit de stelpost voor het uitvoeringsprogramma van het college. Dit budget wordt bij dit onderdeel verrekend (2). Tenslotte is de post Onvoorzien met €10.000,- verlaagd voor een woningaanpassing voor statushouders (2).

Baten

De opbrengsten kunnen bij dit programma met **€887.000,-** (2025) oplopend tot **€1.246.000,-** (2028) naar boven worden bijgesteld.

Mutatie reserves

Door de nieuwe programma-indeling vinden alle mutaties op de reserves op dit product plaats. Bij de afzonderlijke programma's is toegelicht wanneer er op een reserve wordt gemuteerd (2).

Treasury

De verwachting is dat er dit jaar nog €250.000,- aan rente-inkomsten wordt ontvangen. Door het afnemende banksaldo en de dalende rentevergoeding is dit voordeel aanmerkelijk lager dan in 2024 (3).

De NV ROVA keert over 2024 €45.000,- minder dividend uit. Ook voor de jaren erna wordt er een lagere dividenduitkering van dit afvalverwerkingsbedrijf verwacht; deze inkomst is daarom structureel verlaagd (3).

O.Z.B. woningen

De O.Z.B.-inkomsten kunnen structureel worden verhoogd met €225.000,-. Daarnaast is er nog een stijging geraamd als gevolg van de areaaluitbreiding (3).

Algemene uitkering

De doorrekening van de Septembercirculaire 2024 levert een voordeel op van €144.000,- voor 2025 oplopend naar €762.000,- in 2028. De uitkomsten van de Voorjaarsnota 2025 van het Rijk en de herverdeling van het Gemeentefonds zijn nog niet definitief. Deze bedragen zijn daarom nog niet verwerkt in bovenstaande cijfers. Bij het onderdeel 'Meerjarenperspectief' is hier wel een inschatting van gemaakt (1).

1. Veiligheid

Toelichting op programma Veiligheid

De kosten die op het programma '**Veiligheid**' worden verantwoord zijn voor een groot deel te relateren aan de brandweezorg (VNOG). Daarnaast zijn de taken die verband houden met criminaliteit, preventie en ondermijning bij dit programma opgenomen.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Begroting 2025 ERPX	Realisatie 2025 ERPX	Bijraming begroting 2025	Bijraming begroting 2026	Bijraming begroting 2027	Bijraming begroting 2028
Lasten						
01 Veiligheid						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.392.117	1.238.492	0	40.600	40.600	58.600
1.2 Openbare orde en veiligheid	696.406	31.390	60.000	3.000	4.000	4.000
Totaal 01 Veiligheid	2.088.523	1.269.882	60.000	43.600	44.600	62.600
Totaal Lasten	2.088.523	1.269.882	60.000	43.600	44.600	62.600
Baten						
01 Veiligheid						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-19.240	-75	0	0	0	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	-15.030	-5.334	0	0	0	0
Totaal 01 Veiligheid	-34.270	-5.409	0	0	0	0
Totaal Baten	-34.270	-5.409	0	0	0	0
Resultaat	2.054.253	1.264.473	60.000	43.600	44.600	62.600

Financiële toelichting programma Veiligheid

Lasten

Het voorstel voor het programma **Veiligheid** is om de uitgaven voor 2025 met **€60.000,-** te verhogen. voor de jaren erna is de stijging **€44.000,-** voor 2026 oplopend naar **€63.000,-** voor 2028. De toelichting op deze kostentoeename is hieronder verwoord.

Crisisbeheersing en brandweer

Het budget voor de VNOG is, conform de begroting van deze organisatie, naar boven bijgesteld met €41.000,- voor de jaren 2026 en 2027 en met €59.000,- voor 2028. Deze stijging komt door de aanschaf van nieuwe blusvoertuigen; hierdoor nemen de kapitaallasten de komende jaren fors toe (1).

Openbare orde en veiligheid

In het uitvoeringsprogramma van het college is voor 2025 nog €60.000,- beschikbaar voor het tegengaan van ondermijning. Voorgesteld wordt om dit geld in te zetten voor het verlengen van het contract van de hiervoor aangetrokken medewerker tot het einde van dit jaar (2).

De kosten van doodschouw nemen toe en worden met €3.000,- oplopend naar €4.000,- verhoogd. Hiervoor zijn extra gelden in de Septembercirculaire 2024 ontvangen (3).

Baten

Geen mutaties.

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Toelichting op programma Verkeer, vervoer en waterstaat

Alle kosten die gemaakt worden rondom de mobiliteit van voertuigen worden geboekt op het programma '**Verkeer, vervoer en waterstaat**'. Dit zijn o.a. de kosten voor de aanleg, en het onderhoud, van wegen, bruggen en (fiets) paden, en daarmee dus ook de kosten voor de openbare verlichting en gladheidsbestrijding. De kosten van het eigen materieel dat wordt ingezet voor bovengenoemde taken behoren eveneens bij dit programma. De inkomsten betreffen de vergoedingen voor degeneratieschades aan wegen, bruggen etc.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Begroting 2025 ERPX	Realisatie 2025 ERPX	Bijraming begroting 2025	Bijraming begroting 2026	Bijraming begroting 2027	Bijraming begroting 2028
Lasten						
02 Verkeer, vervoer en waterstaat						
2.1 Verkeer en vervoer	3.041.625	363.145	100.000	30.000	30.000	30.000
2.2 Parkeren	2.250	0	0	0	0	0
Totaal 02 Verkeer, vervoer en waterstaat	3.043.875	363.145	100.000	30.000	30.000	30.000
Totaal Lasten	3.043.875	363.145	100.000	30.000	30.000	30.000
Baten						
02 Verkeer, vervoer en waterstaat						
2.1 Verkeer en vervoer	-110.780	-6.535	0	0	0	0
Totaal 02 Verkeer, vervoer en waterstaat	-110.780	-6.535	0	0	0	0
Totaal Baten	-110.780	-6.535	0	0	0	0
Resultaat	2.933.095	356.609	100.000	30.000	30.000	30.000

Financiële toelichting programma Verkeer, vervoer en waterstaat Lasten

De kosten bij het programma **Verkeer, vervoer en waterstaat** stijgen voor 2025 met **€100.000,-**. Voor de jaren 2026 e.v. wordt een budgetstijging van **€30.000,-** voorgesteld. Onderstaand zijn deze mutaties toegelicht.

Verkeer en vervoer

Voor 2025 wordt alvast een deel van de aanpassing van het Centrumplan gerealiseerd. De kosten hiervoor worden geraamd op €100.000,- en worden gedekt uit de reserve 'Uitvoering moties centrumontwikkeling' (2).

De onderzoeken voortvloeiend uit het Mobiliteitsplan worden met ingang van het jaar 2026 structureel geraamd op €30.000,- (4).

Baten

Geen mutaties.

3. Economie

Toelichting op programma Economie

Het programma '**Economie**' is relatief klein en omvat de kosten die verband houden met het stimuleren van de lokale economie, met bijvoorbeeld subsidies, promotie- en marketingactiviteiten of via bedrijfsloketten. Ook behoren de kosten voor recreatie en toerisme en de inning van toeristenbelasting (inkomsten) bij dit programma.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Begroting 2025 ERPX	Realisatie 2025 ERPX	Bijraming begroting 2025	Bijraming begroting 2026	Bijraming begroting 2027	Bijraming begroting 2028
Lasten						
3.1 Economische ontwikkeling	251.228	57.056	28.500	17.000	5.000	5.000
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	13.597	0	0	0	0	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	46.304	11.456	0	0	0	0
3.4 Economische promotie	483.243	141.710	25.000	0	0	0
Totaal Lasten	794.372	210.222	53.500	17.000	5.000	5.000
Baten						
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-24.510	-7.748	0	0	0	0
3.4 Economische promotie	-327.987	-49.104	0	0	0	0
Totaal Baten	-352.497	-56.852	0	0	0	0
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	441.875	153.371	53.500	17.000	5.000	5.000
Gerealiseerd resultaat	441.875	153.371	53.500	17.000	5.000	5.000

Financiële toelichting programma Economie

Lasten

Voor het programma **Economie** wordt voor 2025 **€54.000,-** extra budget gevraagd. Voor 2026 is er **€17.000,-** extra nodig en voor de jaren erna **€5.000,-**. Onderstaand is een toelichting gegeven op de budgetbijstellingen.

Economische ontwikkeling

In 2025 en 2026 zijn er veel ontwikkelingen in de centra van Heerde en Wapenveld. Het is daarom bijzonder nuttig om een Centrummanager in te zetten die de afstemming zoekt met de ondernemers zodat deze opgaven in goede banen kunnen worden geleid. Voor 2025 wordt hiervoor €36.000,- gevraagd; voor de resterende vier maanden in 2026 is hiervoor nog €12.000,- nodig (3).

Bij de Septembercirculaire 2024 is er €88.000,- ontvangen voor de cofinanciering 'Vitaal Landelijk Gebied'. Voorgesteld wordt om voor de jaren 2026 t/m 2028 €13.000,- te ramen voor deze cofinanciering. Of hiervoor op termijn nog meer budget nodig is op dit moment nog niet duidelijk (4).

De jaarlijkse kosten voor het Ondernemersfonds zijn met €7.000,- verlaagd (3).

Baten

Geen mutaties.

4. Onderwijs

Toelichting op programma Onderwijs

De kosten/opbrengsten die verband houden met de onderwijshuisvesting voor openbaar en bijzonder onderwijs behoren bij dit programma. Ook het peuteronderwijs en volwasseneneducatie en de exploitaties van de Rhijnsberg en De Heerd, niet volledig onderwijsinstellingen, zijn bij dit programma '**Onderwijs**' opgenomen.

Wat gaat het kosten?

Exploitatie	Begroting 2025 ERPX	Realisatie 2025 ERPX	Bijraming begroting 2025	Bijraming begroting 2026	Bijraming begroting 2027	Bijraming begroting 2028
Lasten						
04 Onderwijs						
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	1.350	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	1.985.107	292.728	50.000	0	0	158.460
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.265.353	393.182	132.192	132.192	147.192	147.192
Totaal 04 Onderwijs	3.250.460	687.259	182.192	132.192	147.192	305.652
Totaal Lasten	3.250.460	687.259	182.192	132.192	147.192	305.652
Baten						
04 Onderwijs						
4.2 Onderwijshuisvesting	-515.410	-251.453	0	0	0	0
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-287.010	-173.765	-122.192	-122.192	-122.192	-122.192
Totaal 04 Onderwijs	-802.420	-425.219	-122.192	-122.192	-122.192	-122.192
Totaal Baten	-802.420	-425.219	-122.192	-122.192	-122.192	-122.192
Resultaat	2.448.040	262.041	60.000	10.000	25.000	183.460

Financiële toelichting programma Onderwijs

Lasten

Het voorstel is om het budget voor het programma **Onderwijs** voor 2025 met **€182.000,-** te verhogen. Voor 2026 wordt **€132.000,-** extra gevraagd; voor het jaar 2027 is er **€147.000,-** meer nodig en voor het jaar 2028 wordt er **€306.000,-** extra budget gevraagd. De toelichting op deze wijzigingen zijn hieronder weergegeven.

Onderwijshuisvesting

Voor de realisatie van 'groene schoolpleinen' is nog geen geld in de begroting opgenomen. Op dit moment is er één aanvraag hiervoor ontvangen en wordt er vooralsnog €50.000,- gevraagd. Mocht dit bedrag ontoereikend zijn, dan kan er in een volgende bestuursrapportage worden bijgeraamd (3).

Conform de businesscase van de Jenaplanschool zijn de kapitaallasten van €158.000,- voor de nieuwbouw van deze school m.i.v. 2028 in de begroting opgenomen. De verwachting is dat de bouw van de school medio 2027 is afgerond (4).

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Voor PlusOV hoeft er geen budget te worden bijgeraamd; wel zijn de budgetten herverdeeld. De kosten voor Leerlingenvervoer bij dit programma zijn verlaagd met €25.000,- (2025 en 2026) respectievelijk €10.000,- (2027 en 2028). Bij het product

Basismobiliteit (programma Sociaal domein) zijn de budgetten per saldo met dezelfde bedragen verhoogd (1).

De kosten voor de Kwalificatieplicht stijgen en moeten jaarlijks met €9.000,- worden verhoogd. Deze stijging wordt vergoed door extra inkomsten voor deze taak van de gemeente Zwolle (2).

Voor het onderwijsachterstandenbeleid moet €148.000,- worden bijgeraamd. Hiervoor wordt een SPUK-uitkering ontvangen (budget neutraal) echter op dit moment is hiervoor €35.000,- teveel aan inkomsten geraamd. Bij de baten is dit gecorrigeerd (3).

Baten

De inkomsten bij dit programma kunnen jaarlijks met **€122.000,-** naar boven worden bijgesteld. De twee bijstellingen die deze mutatie veroorzaken zijn hieronder toegelicht.

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Zoals bij de lasten al aangegeven wordt er €9.000,- meer ontvangen van de gemeente Zwolle voor het uitvoeren van de Kwalificatieplicht (3).

De SPUK-uitkering voor het onderwijsachterstandenbeleid wordt structureel verhoogd met €113.000,- Na deze mutatie zijn de kosten en opbrengsten neutraal in de begroting opgenomen (3).

5. Sport, cultuur en recreatie

Toelichting op programma Sport, cultuur en recreatie

'Sport, cultuur en recreatie' is een breed programma met allemaal leuke en belangrijke zaken die het leven aangenamer maken. Dit programma omvat o.a. de uitgaven voor sportaccommodaties, bosbeheer, openbaar groen, musea en subsidies aan rijks- en gemeentelijke monumenten. De inkomsten zijn veelal provinciale en rijkssubsidies die worden ontvangen om bovenstaande zaken in stand te houden.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Begroting 2025 ERPX	Realisatie 2025 ERPX	Bijraming begroting 2025	Bijraming begroting 2026	Bijraming begroting 2027	Bijraming begroting 2028
Lasten						
05 Sport, cultuur en recreatie						
5.1 Sportbeleid en activering	95.378	109.966	228.520	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	1.589.404	550.353	15.739	-1.757	-955	-953
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	469.672	394.398	0	0	0	0
5.4 Musea	197.674	3.750	0	0	0	0
5.5 Cultureel erfgoed	95.711	18.395	0	50.000	30.000	30.000
5.6 Media	391.212	406.772	118.970	100.000	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.968.213	334.368	43.300	185.000	155.000	155.000
Totaal 05 Sport, cultuur en recreatie	4.807.264	1.818.002	406.529	333.243	184.045	184.047
Totaal Lasten	4.807.264	1.818.002	406.529	333.243	184.045	184.047
Baten						
05 Sport, cultuur en recreatie						
5.1 Sportbeleid en activering	-23.102	-228.521	-228.520	-113.234	0	0
5.2 Sportaccommodaties	-292.241	-68.963	0	0	0	0
5.4 Musea	-2.500	0	0	0	0	0
5.5 Cultureel erfgoed	0	-2.746	0	0	0	0
5.6 Media	0	0	-18.970	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-181.124	-96.155	0	0	0	0
Totaal 05 Sport, cultuur en recreatie	-498.967	-396.384	-247.490	-113.234	0	0
Totaal Baten	-498.967	-396.384	-247.490	-113.234	0	0
Resultaat	4.308.297	1.421.618	159.039	220.009	184.045	184.047

Financiële toelichting op programma Sport, cultuur en recreatie

Lasten

Bij het programma **Sport, cultuur en recreatie** wordt voorgesteld om de begroting voor 2025 met **€407.000,-** te verhogen. De jaren erna daalt deze budgetbijstelling naar **€184.000,-** in 2028. De belangrijkste mutaties zijn toegelicht.

Sportbeleid en activering

Ten aanzien van het sportbeleid wordt er in 2025 €229.000,- aan SPUK-uitkeringen ontvangen (combinatiefunctionaris, stimulering sport, lokaal sportakkoord). Met dit geld worden deze specifieke taken uitgevoerd; daarom is dit bedrag ook als kosten opgenomen (2).

Cultureel erfgoed

Voor de jaren 2026 e.v. is er budget geraamd voor de Uitvoeringsagenda omgevingskwaliteit en erfgoed. Voor de realisatie van de projecten 3, 4 en 5, voor de subsidiëring van de gemeentelijke monumenten en voor de open monumentendag is er voor 2026 €50.000,- nodig en voor 2027 en 2028 €30.000,- (4).

Media

In de Septembercircular 2024 is er voor de jaren 2025 en 2026 een taakmutatie van €100.000,- beschikbaar gesteld voor het versterken van het lokale bibliotheekstelsel en de invoering van de wettelijke zorgplicht. Op dit moment wordt onderzocht hoe dit geld moet worden ingezet zodat hieraan uitvoering kan worden gegeven (3).

Bij de bibliotheek wordt ook een Informatiepunt Digitale Overheid ingericht; dit is een plek waar hulp kan worden geboden bij het regelen van (digitale) zaken met de overheid. Hiervoor is in 2025 een SPUK-uitkering van €19.000,- ontvangen. Deze bijdrage wordt in de vorm van een subsidie aan de bibliotheek versterkt (2).

Openbaar groen en (open lucht)recreatie

De belangrijkste mutatie bij dit product betreft motie 2024-29; 'Onderhoud openbare ruimte'. Hiervoor is een doorrekening gemaakt voor de verbetering van het technisch- en verzorgingsonderhoud in de dorpskernen. De structurele meerkosten voor het verhogen van het onderhoudsniveau naar CROW-beeldkwaliteit A bedraagt €180.000,- per jaar. Voor het opstellen van een integraal beleidsplan openbare ruimte (IBOR) wordt voor 2025 €20.000,- en voor 2026 €30.000,- gevraagd (4).

De raming voor het bestrijden van de Eikenprocessierups is met €25.000,- verlaagd omdat de overlast ervan sterk is afgenomen (3).

Baten

De inkomsten bij dit programma kunnen voor 2025 met **€247.000,-** worden verhoogd. Voor 2026 is de bijstelling **€113.000,-**.

Sportbeleid en activering

Zoals bij de lasten al is aangegeven is er voor 2025 €229.000,- aan SPUK-uitkeringen ontvangen (combinatiefunctionaris, stimulering sport, lokaal sportakkoord) (2).

Media

Voor 2025 is er een SPUK-uitkering van €19.000,- ontvangen voor het inrichten van een Informatiepunt Digitale Overheid. Deze uitkering wordt in de vorm van een subsidie aan de bibliotheek uitbetaald en is daarom ook aan de lastenkant opgenomen (2).

6. Sociaal domein

Toelichting op programma Sociaal domein

Sinds de decentralisaties in het sociaal domein (2015) is de gemeente Heerde verantwoordelijk voor de Wmo en de Jeugdzorg. Naast deze omvangrijke taken horen bij het programma '**Sociaal domein**' ook de kosten voortkomend uit de Participatiewet (inkomensondersteuning/re-integratie). De inkomsten betreft de rijksvergoeding voor de bijstandsuitkeringen (doeluitkering).

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Begroting 2025 ERPX	Realisatie 2025 ERPX	Bijraming begroting 2025	Bijraming begroting 2026	Bijraming begroting 2027	Bijraming begroting 2028
Lasten						
06 Sociaal Domein						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	933.714	2.805.226	5.555.852	4.841.056	4.783.600	4.783.600
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	1.921.039	279.623	109.400	378.900	378.900	378.900
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	1.004.097	98.823	36.120	65.150	40.000	40.000
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	886.401	103.883	11.000	8.500	0	0
6.3 Inkomensregelingen	4.840.868	1.997.356	469.200	497.200	497.200	497.200
6.4 Begeleide participatie	2.300.010	2.378.125	-2.070	-2.070	-2.070	-2.070
6.5 Arbeidsparticipatie	561.637	149.677	6.512	6.977	7.442	7.906
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	673.860	85.237	50.000	50.000	50.000	50.000
6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	2.826.166	867.176	167.158	130.515	111.986	108.560
6.712 Begeleiding (Wmo)	1.603.060	854.241	214.000	219.000	229.000	244.000
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	4.805.750	2.117.072	907.000	907.000	907.000	907.000
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	10.055	0	0	0	0
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	38.921	0	0	0	0
6.791 PGB Wmo	15.600	97.462	40.000	40.000	40.000	40.000
6.792 PGB Jeugd	100.000	20.100	0	0	0	0
6.811 Beschermd Wonen (Wmo)	69.584	0	0	0	0	0
6.821 Jeugdbescherming	95.690	93.417	9.500	9.500	9.500	9.500
6.822 Jeugdreclassering	11.224	11.956	0	0	0	0
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	395.257	0	0	0	0	0
Totaal 06 Sociaal Domein	23.043.957	12.008.349	7.573.672	7.151.728	7.052.558	7.064.596
Totaal Lasten	23.043.957	12.008.349	7.573.672	7.151.728	7.052.558	7.064.596
Baten						
06 Sociaal Domein						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-17.250	-549.349	-5.448.252	-4.877.963	-4.796.000	-4.796.000

Exploitatie	Begroting 2025 ERPX	Realisatie 2025 ERPX	Bijraming begroting 2025	Bijraming begroting 2026	Bijraming begroting 2027	Bijraming begroting 2028
6.3 Inkomensregelingen	-3.385.918	-1.494.081	-85.600	-85.600	-275.600	-275.600
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	-6.870	-4.302	0	0	0	0
6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	-168.013	-78.709	-20.000	-25.000	-50.000	-50.000
6.751 Jeugdhulp ambulante lokaal	0	-6.706	0	0	0	0
Totaal 06 Sociaal Domein	-3.578.051	-2.133.148	-5.553.852	-4.988.563	-5.121.600	-5.121.600
Totaal Baten	-3.578.051	-2.133.148	-5.553.852	-4.988.563	-5.121.600	-5.121.600
Resultaat	19.465.906	9.875.201	2.019.820	2.163.165	1.930.958	1.942.996

Financiële toelichting op programma Sociaal domein

Lasten

Het programma **Sociaal domein** kent de meeste mutaties; voorgesteld wordt om de uitgaven voor 2025 met **€7.574.000,-** te verhogen aflopend naar **€7.065.000,-** voor 2028. De belangrijkste budgetwijzigingen worden onderstaand toegelicht.

Samenkracht en burgerparticipatie

Het budget voor de noodopvang van Oekraïense ontheemden is structureel geraamd in deze perspectiefnota. In totaal is dit een bedrag van €4.785.000,-. Dit bedrag is zowel bij de lasten als de baten opgenomen (budget neutraal) (2).

Bij dit product is er verder voor 2025 €629.000,- bijgeraamd voor diverse SPUK-uitkeringen die in dit jaar worden ontvangen en besteed (budget neutraal). Voor 2026 is de SPUK-bijdrage voor dit onderdeel €42.000,- (2).

Conform raadsbesluit van 3 maart 2025 is er voor dit jaar €105.000,- bijgeraamd voor de gezamenlijke verkenning van een AZC met de gemeente Epe (3).

Voor Basismobiliteit is er €25.000,- bijgeraamd. Deze verhoging wordt gecompenseerd door een verlaging van de kosten voor Leerlingenvervoer voor hetzelfde bedrag (2).

Toegang en eerstelijnsvoorzieningen

Bij dit product zijn voor de jaren 2026 en verder de functies bijgeraamd die, bij wijze van proef, zijn toegevoegd vanuit het uitvoeringsbudget van het college. Het gaat hierbij om een casemanager verslaving, ouderenwerker, opbouwwerker, buursportcoach en cultuurcoach. De praktijk heeft uitgewezen dat deze functies feitelijk onmisbaar zijn en bijdragen aan lagere zorgkosten in een later stadium. In totaliteit betreft dit een structurele verhoging van €216.000,- (4).

Inkomensregelingen

De kosten voor de bijstand, loonkostensubsidie, bijzondere bijstand en de uitvoeringskosten van de uitkeringsadministratie zijn structureel verhoogd met €497.000,-. Dit komt door een stijging van het aantal uitkeringsgerechtigden. Vanaf 2027 worden deze meerkosten grotendeels gecompenseerd door extra BUIG-budget (3).

Wmo

Het budget voor woonvoorzieningen is structureel met €50.000,- verhoogd. Dit komt door gestegen prijzen voor de woningaanpassingen, toenemende vergrijzing en een woningmarkt die op slot zit zodat het lastig is voor ouderen om passende woonruimte te vinden (3).

Voor de hulp bij het huishouden (AVSLH) is een nieuw raamcontract afgesloten waarin hogere uurtarieven zijn opgenomen. Dit resulteert in een jaarlijkse budgetbijstelling van €130.000,- aflopend naar €71.000,- in 2028 (3).

Als gevolg van de vergrijzing neemt het aantal inwoners met een Wmo-voorziening toe; de verwachting is een groei van 4%. Ook stijgt de gemiddelde leeftijd van de doelgroep waardoor er vaker gebruik gemaakt wordt van een Wmo-voorziening. Daarnaast zijn de prijzen van de zorg gestegen. Al deze factoren zorgen voor een jaarlijkse toename van de kosten voor de Wmo-zorg van €254.000,- oplopend naar €284.000,- in 2028 (3).

Jeugdhulp

De kosten voor de jeugdhulp zijn bijgesteld op basis van de meerjarige kostentrend die, nu de coronaperiode al een aantal jaren achter de rug is, een steeds betrouwbaarder beeld geeft. De meerkosten worden veroorzaakt door een toename van het aantal cliënten en een veranderende productenmix naar meer complexere (duurdere) zorg. Structureel moet hiervoor €907.000,- worden bijgeraamd (3).

Baten

De bijstelling voor de baten is minder veelomvattend dan bij de lasten; voor 2025 wordt voorgesteld om een verhoging van **€5.554.000,-** door te voeren, voor 2026 wordt er **€4.989.000,-** en voor de jaren erna wordt er **€5.122.000,-** extra budget gevraagd.

Samenkracht en participatie

Het budget voor de noodopvang van Oekraïense ontheemden is structureel geraamd in deze perspectiefnota. In totaal is dit een bedrag van €4.785.000,-. Dit bedrag is zowel bij de lasten als de baten opgenomen (budget neutraal) (2).

De bijstellingen voor de SPUK-uitkeringen die bij de uitgaven zijn genoemd, €629.000,- voor 2025 en €42.000,- voor 2026, zijn ook bij de inkomsten opgevoerd (2).

Inkomensregelingen

Voor 2025 en 2026 is er €86.000,- bijgeraamd voor de BUIG-uitkering op basis van de voorlopige beschikking van het Rijk. Daarna is er rekening gehouden met de stijging van het aantal uitkeringsgerechtigden. De BUIG-uitkering wordt dan ook verhoogd met naar schatting €276.000,-. (t-2 systematiek) (3).

Wmo

De eigen bijdragen voor huishoudelijke hulp kan jaarlijks met €25.000,- worden verhoogd (3).

7. Volksgezondheid en milieu

Toelichting op programma Volksgezondheid en milieu

Bij het programma 'Volksgezondheid en milieu' zijn de kostendekkende exploitaties afvalverwerking, riolering en begraven opgenomen. Daarnaast worden ook nog uitgaven rondom milieubeheer (zoals ongediertebestrijding) en de volksgezondheid (GGD) bij dit programma verantwoord.

Wat gaat het kosten?

Exploitatie	Begroting 2025 ERPX	Realisatie 2025 ERPX	Bijraming begroting 2025	Bijraming begroting 2026	Bijraming begroting 2027	Bijraming begroting 2028
Lasten						
07 Volksgezondheid en milieu						
7.1 Volksgezondheid	836.300	549.496	0	0	0	0
7.2 Riolering	1.359.171	264.711	0	0	0	0
7.3 Afval	1.800.050	840.976	0	0	0	0
7.4 Milieubeheer	1.165.499	472.299	63.120	103.526	57.456	48.401
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	483.610	91.343	17.000	0	0	0
Totaal 07 Volksgezondheid en milieu	5.644.630	2.218.825	80.120	103.526	57.456	48.401
Totaal Lasten	5.644.630	2.218.825	80.120	103.526	57.456	48.401
Baten						
07 Volksgezondheid en milieu						
7.2 Riolering	-1.713.149	-1.640.063	0	0	0	0
7.3 Afval	-2.214.427	-1.565.537	0	0	0	0
7.4 Milieubeheer	-358.088	-197	0	0	0	0
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-528.751	-251.622	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
Totaal 07 Volksgezondheid en milieu	-4.814.415	-3.457.419	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
Totaal Baten	-4.814.415	-3.457.419	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
Resultaat	830.215	-1.238.593	-19.880	3.526	-42.544	-51.599

Financiële toelichting programma Volksgezondheid en milieu

Lasten

De uitgaven bij het programma **Volksgezondheid en milieu** zijn voor 2025 met **€80.000,-** verhoogd. Voor 2026 wordt **€104.000,-** meer budget gevraagd en voor de jaren 2027 en 2028 **€57.000,-** respectievelijk **€48.000,-**. Deze budgetwijzigingen zijn hieronder toegelicht.

Milieubeheer

Voor de uitvoering van de biodiversiteitsagenda 2025-2028 (uitwerking van het biodiversiteitsplan) is er voor de komende jaren extra geld nodig. Een deel kan uit het budget van Duurzaamheid worden bekostigd; het restant, voor 2025 €35.000,-; voor

2026 €45.000,- en voor de jaren erna €15.000,- wordt in dit document aan de begroting toegevoegd (4).

Het budget voor de Omgevingsdienst ODVeluwe is bijgesteld op basis van de begroting 2026 van deze organisatie en is gebaseerd op de vastgestelde uitgangspunten en opdrachtverstrekkingen zoals aanvullende bodemtaken, focus op water, toezicht en meldingen. Voor 2025 is er voor de bodemtaken €16.000,- extra nodig, voor 2026 is de bijdrage met €59.000,- verhoogd. Voor de jaren erna daalt dit bedrag tot €33.000,- in 2028 (1).

Baten

Gelet op de opbrengsten van de afgelopen jaren kan de raming voor de 'afkoopsomen onderhoud graven' structureel met **€100.000,-** worden verhoogd (2).

8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Toelichting op programma Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Wat gaat het kosten?

Exploitatie	Begroting 2025 ERPX	Realisatie 2025 ERPX	Bijraming begroting 2025	Bijraming begroting 2026	Bijraming begroting 2027	Bijraming begroting 2028
Lasten						
08 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing						
8.1 Ruimte en leefomgeving	2.722.943	162.364	382.000	305.000	255.000	255.000
8.2 Grondexploitatie (niet- bedrijventerreinen)	44.409	-2.233	0	0	0	0
8.3 Wonen en bouwen	1.337.583	71.794	10.000	0	0	0
Totaal 08 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	4.104.935	231.925	392.000	305.000	255.000	255.000
Totaal Lasten	4.104.935	231.925	392.000	305.000	255.000	255.000
Baten						
08 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing						
8.1 Ruimte en leefomgeving	-121.070	-182.065	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000
8.2 Grondexploitatie (niet- bedrijventerreinen)	-298.821	0	0	0	0	0
8.3 Wonen en bouwen	-419.930	-330.382	-350.000	-350.000	-350.000	-350.000
Totaal 08 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	-839.821	-512.447	-500.000	-500.000	-500.000	-500.000
Totaal Baten	-839.821	-512.447	-500.000	-500.000	-500.000	-500.000
Resultaat	3.265.114	-280.522	-108.000	-195.000	-245.000	-245.000

Financiële toelichting op programma Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Lasten

Voor het programma **Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing**

wordt voor het jaar 2025 **€392.000,-** extra budget gevraagd. Voor 2026 is de bijstelling **€305.000,-**; voor de jaren erna is er **€255.000,-** extra budget nodig.

Ruimte en leefomgeving

In de jaren 2025 en 2026 wordt voor de uitvoering van het plan van aanpak voor het gebiedsproces Kerkdijk Borchgraverweg €30.000,- respectievelijk €50.000,- gevraagd. Het plan van aanpak is hiervoor in 2024 al opgesteld (3).

Daarnaast is er €40.000,- bijgeraamd voor de inhuur van het Gelders Genootschap voor het opstellen van de nota Omgevingskwaliteit en erfgoed (voorheen welstandsnota). Voor trainingen/cursussen om te kunnen werken met deze nieuwe nota is eveneens €40.000,- bijgeraamd (3).

Ruimtelijke ordening

Het opstellen van het Omgevingsplan voor de gemeente Heerde moet nog worden opgepakt. Hiervoor is voor de jaren 2025 t/m 2028 €250.000,- per jaar geraamd. Deze kosten kunnen worden gedekt uit de reserve 'Omgevingswet' (2).

Baten

De inkomsten kunnen bij dit programma structureel met **€500.000,-** worden verhoogd. Dit komt door €150.000,- structureel hogere inkomsten vanuit ruimtelijke ontwikkelingen/plannen en €350.000,- hogere legesinkomsten door toename van het aantal grote (bouw)projecten. Beide bijstellingen zijn gebaseerd op de realisatiecijfers van de afgelopen jaren (2).

Financiële kaders

Financiële kaders

In dit hoofdstuk worden de richtlijnen en kaders geformuleerd die van belang zijn voor de financieel-technische afbakening van de op te stellen Programmabegroting 2026-2029. Deze richtlijnen en kaders zijn, gelet op de hanteren bestendige gedragslijn, gelijk aan vorig jaar afgezien van een actualisatie of geringe aanpassing (aangegeven).

In diverse regelingen, plannen, besluiten en verordeningen is het financieel beleid van de gemeente Heerde geregeld. Hieronder volgt een opsomming van deze financiële beleidsstukken:

Verordeningen en financieel beleid;

- De financiële verordening gemeente Heerde 2023 (art. 212 Gemeentewet);
- De controleverordening gemeente Heerde 2023 (art. 213 Gemeentewet);
- De verordening op de doelmatigheid- en doeltreffendheidsonderzoeken (art. 213a Gemeentewet);
- Het controleprotocol van de accountant;
- Het (intern) controleplan;
- Het treasurystatuut gemeente Heerde 2021;
- De nota reserves en voorzieningen 2022;
- Het besluit op de inrichting en werkwijze van de ambtelijke organisatie;
- Het mandaatbesluit;
- Het besluit aanwijzing productverantwoordelijken;
- Het inkoop- en aanbestedingsbeleid.

Aanverwante zaken zijn of worden geregeld in:

- Het subsidiebeleid;
- Het accommodatiebeleid;
- De begraafverordening;
- De legesverordening;
- De belastingverordening;
- De rioleringsverordening;
- De afvalstoffenverordening;
- Diverse beheer- en uitvoeringsplannen;
- Diverse exploitatieopzetten en calculaties.

Daarnaast is de perspectiefnota kaderstellend voor de begrotingsvoorbereiding. In de diverse programma's zijn de budgetten bijgesteld op basis van realistische ramingen. Hierbij is een uitsplitsing gemaakt in: 'harde onvermijdbare claims', 'claims met dekking', 'realistisch ramen', en 'overige claims'.

Technische uitgangspunten

Onvoorzien

Onvoorzien wordt geraamd over het geheel van de begroting en niet per programma.

Hiervoor wordt voor de periode 2026-2029 een bedrag van €30.000,- per jaar opgenomen.

Deze post wordt alleen gebruikt voor onvermijdbare en onvoorzienbare gebeurtenissen. Andere gevallen worden als nieuw beleid meegenomen in de voorbereiding van de begroting van het volgende jaar of worden verwerkt in de voor- of najaarsnota van het betreffende jaar.

Het college kan voor bovengenoemde uitgaven putten uit de post Onvoorzien tot maximaal €10.000,- per gebeurtenis. Wel verplicht zij zich om hierover te rapporteren bij de bestuursrapportages (voor- of najaarsnota). Bij iedere bestuursrapportage wordt ook een staat gemaakt waarbij de mutaties afzonderlijk worden opgenomen met daarbij de beginstand en de eindstand. Onvoorzien is een apart onderdeel bij de rekening en de begroting.

Algemene uitkering

De hoogte van de Algemene Uitkering [1] kent een aantal bijstelmomenten; waarbij de meicirculaire en septembercirculaire de belangrijkste zijn. Deze Voorjaarsnota 2025 / Perspectiefnota 2026-2029 is gebaseerd op de Septembercirculaire 2024 maar ook is de doorrekening van de Voorjaarsnota 2025 van het Rijk hierin verwerkt. De Programmabegroting 2026-2029, die in het najaar wordt opgesteld, is gebaseerd op de Meicirculaire 2025.

Lokale belastingen, heffingen en tarieven

De OZB-opbrengst wordt verhoogd met de areaaluitbreiding; vervolgens wordt de indexering toegepast die in de Meicirculaire 2025 is opgenomen (nationale consumentenprijsindex).

Uitgangspunt bij de calculatie van heffingen, rechten, leges, huren en tarieven is de kostendekkendheid hiervan. Voor de afvalstoffenheffing, de rioolrechten en de begrafenisrechten geldt een kostendekkendheid na verwerking van de compensabele BTW.

De leges zijn in principe kostendekkend (in meerjarenperspectief) voor categorieën van vergunningen en diensten. Het gaat hierbij om de volgende categorieën:

- Bouwen, wonen en milieu;
- APV en bijzondere wetten;
- Bestuur- en burgerzaken.

Voor de overige tarieven geldt hetzelfde uitgangspunt.

Inzet reserves voor de kostendekkende exploitaties

In de financiële verordening van de gemeente Heerde is geregeld dat de werkelijke exploitatiesaldo's van de kostendekkende exploitaties van riolering, reiniging en begraven gemuteerd worden met de bijbehorende reserve of voorziening.

Bij het opstellen van de Programmabegroting 2026-2029 wordt uitgegaan van een verhoging van de opbrengsten van alle lokale heffingen en tarieven waaronder leges en marktgelden, tarieven van gymzalen, sporthallen en zwembad zoals vermeld staat in de Meicirculaire 2025 (nationale consumentenprijsindex).

De opbrengst van de toeristenbelasting wordt verantwoord op het product Toerisme & Recreatie. Hierdoor wordt de relatie tussen de gemaakte kosten voor toerisme en recreatie en de ontvangen opbrengst beter zichtbaar. Het tarief voor 2026 en de jaren erna is vastgesteld op €1,50 per overnachting. Voor de indexering van de uitgaven 2026-2029 wordt ook uitgegaan van het percentage dat vermeld staat in de Meicirculaire 2025 (nationale consumentenprijsindex).

De salarissen voor 2026 worden geraamd op basis van de realisatie en de recentste CAO-ontwikkelingen. Hierbij wordt rekening gehouden met de indexering conform de Meicirculaire 2025 (loonvoet sector overheid).

Uitzonderingen

- Subsidieëring aan professionele instellingen met personeelskosten die meer dan 60% van de totale kosten uitmaken worden geïndexeerd voor het indexeringspercentage conform Meicirculaire 2025 (overheidsconsumptie/loonvoet sector overheid). Onder 'professioneel' worden die organisaties verstaan die door minstens één betaalde professional in dienst van de betreffende organisatie worden aangestuurd;
- Voor de overige gesubsidieerde instellingen vindt geen loon- en prijscompensatie plaats met uitzondering van de subsidie voor stichting het Berghuizer zwembad en de Bibliotheek Noord Oost Veluwe; deze bijdragen worden geïndexeerd conform Meicirculaire 2025 (nationale consumentenprijsindex);
- Bij een aantal uitgaven is er sprake van een afwijkende prijsontwikkeling die niet of nauwelijks beïnvloedbaar is; dit geldt vooral bij contracten die voor langere perioden zijn afgesloten. Dit zijn o.a. uitgaven voor verzekeringen, energie, bouwkundig onderhoud en schoonmaak;
- Bij gemeenschappelijke regelingen hebben we als gemeente een klein aandeel in de besluitvorming en dus ook in de afspraken die gemaakt worden t.a.v. de indexeringen. De gemeentelijke bijdragen die deze organisaties ramen worden daarom overgenomen in de eigen gemeentelijke begroting;
- De methode van renteberekening over de boekwaarden is voorgeschreven in de notitie Grondbeleid 2023. Alleen de daadwerkelijk betaalde rente over het vreemd vermogen mag worden toegerekend aan de grondexploitaties. De disconteringsvoet is vanaf 2016 bepaald op een vast landelijk rentepercentage van 2%. Dit percentage wordt gebruikt voor het contant maken van de grondexploitatieberekeningen en voor het treffen van een eventuele verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties.

Financiering

De financieringsmiddelen van de gemeente Heerde bestaan uit 2 componenten; eigen vermogen (reserves) en vreemd vermogen (leningen). Het grootste deel van het vreemde vermogen is aangetrokken in de vorm van langlopende geldleningen. Hiervoor wordt de werkelijk te betalen rente geraamd. Voor het deel van het vreemde vermogen waarvoor (nog) geen langlopende lening is afgesloten (financieringstekort), wordt een rentepercentage van 2,5% gehanteerd. Over het eigen vermogen wordt geen rente berekend.

Huren

Uitgangspunt bij de huren is een marktconforme huurprijs. Dit is aan de orde bij nieuwe verhuur of bij verlenging van aflopende contracten. Voor bestaande huur- en erfpachtovereenkomsten geldt een verhoging / indexering zoals vastgelegd in de desbetreffende overeenkomsten. Wanneer geen indexering is opgenomen dan geldt de algemene huurstijging (landelijke richtlijnen).

Doeluitkeringen

De uitvoering van taken in medebewind, waarvoor een doeluitkering wordt verstrekt, worden voor zover mogelijk binnen het door het Rijk beschikbare budget uitgevoerd.

Loonkosten

De loonsom wordt berekend op basis van de feitelijke loonkosten van de formatie zoals deze in het formatieplan (conform salarisstaat/staat B) is opgenomen. Vacatures worden geraamd op het maximum van de functieschaal.

Vervanging tijdens ziekte

Het budget voor vervanging tijdens ziekte wordt structureel geraamd op 2% van de loonsom. Hiermee is vervanging van langdurige ziekte en vervanging bij zwangerschap niet volledig maar wel voor een belangrijk deel afgedekt. Kortdurend verzuim wordt in principe door collega's opgevangen, behalve als de dienstverlening direct in het geding is

(bijv. receptie). Het streven is om het totale ziekteverzuimpercentage onder de 4% te brengen en te houden.

Externe inhuur

Externe inhuur kan plaatsvinden wanneer hier incidentele baten (o.a. projecten) tegenover staan. Daarnaast kan het noodzakelijk zijn in te huren bij pieken of bij ziekte zoals hierboven al is aangegeven. Overige noodzakelijk geachte inhuur kan binnen de loonsom worden opgevangen indien er ruimte in de begroting ontstaat door onderuitputting van de loonsom als gevolg van vacatures. Het management beschouwt de hierboven genoemde bronnen als één geheel. Zo kan soms gekozen worden voor overuren, soms voor tijdelijke contracten en soms voor inhuur. Aan het eind van het jaar kan het zijn dat er een overschrijding op externe inhuur is en een onderuitputting op ziektevervanging en/of de loonsom. Het totaal van de drie posten (loonsom, ziektevervanging en incidentele baten) moet dekking geven voor het totaal van de kosten van eigen personeel en inhuur. Bij de jaarstukken wordt een overzicht opgenomen van de werkelijke loonkosten zowel van intern al extern personeel, afgezet tegen de raming.

Training en opleiding

Voor training en opleiding wordt een structureel budget geraamd van ongeveer €200.000,-. Het budget hiervoor wordt centraal geraamd.

Productieve uren en het uurtarief

Uren worden verantwoord op de diverse producten. Het totaal aantal direct productieve uren wordt geraamd op 1.420 per formatieplaats (fte).

Daarnaast worden er uren van eigen personeel toegeschreven aan bouwgrondexploitaties, investeringen, kostendekkende exploitaties (riolering, reiniging en begraven) en aan werken voor derden.

Werken voor derden

Bij werken voor derden (bijv. aanleg uitrit) gaat het om uitvoering van taken die niet noodzakelijkerwijs door de gemeente hoeft te worden gedaan. Deze werken kunnen ook door een private partij worden uitgevoerd. Hierdoor zal ook uit het oogpunt van oneerlijke concurrentie, een commercieel tarief worden berekend. In de praktijk betekent dit een toeslag van 10% op het uurtarief plus overheadkosten. Vanwege fiscale motieven ronden we dit bedrag naar beneden af naar €80,-.

Risico's

Bij de opstelling van de begroting wordt rekening gehouden met risico's en onzekerheden. Zoveel mogelijk wordt geprobeerd om budgetten zo juist mogelijk te ramen. Wanneer uitgaven of inkomsten een hoge mate van onzekerheid hebben worden deze als risico opgenomen in de top 10 risico's van de paragraaf Weerstandsvermogen.

[1] Uitkering uit het gemeentefonds die gekoppeld is aan de uitgaven van het Rijk.

Technische uitgangspunten grondexploitatie

Rente

Op basis van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) wordt het werkelijke rentepercentage opgenomen. Deze wordt jaarlijks door de afdeling Financiën berekend. Dit rentepercentage wordt gebruikt voor zowel de negatieve rente (rente over de kosten) als de positieve rente (rente over de opbrengsten). In de toekomst mag weer het renteomslag percentage worden toegepast. Dit percentage kan dan afwijken van de werkelijke rente.

Disconteringsvoet

In het BBV is een vaste disconteringsvoet van 2% opgenomen. De disconteringsvoet is het percentage wat gebruikt wordt bij de berekening van de eindwaarde naar de

contante waarde. Het BBV eist dat de discontering gelijk moet zijn aan het lange termijn gemiddelde inflatiepercentage van de Europese Centrale Bank en het gemiddelde van een historische tijdsreeks. In november 2021 heeft de ECB een analyse uit laten voeren, waaruit gebleken is dat de inflatie op lange termijn nog niet dusdanig is dat de disconteringsvoet moet worden bijgesteld. Voor de disconteringsvoet in de grondexploitaties blijft vooralsnog ook het percentage van 2% gelden.

Kosten- en opbrengstenstijging

Bij het vaststellen van de parameters kostenstijging en opbrengstenstijging wordt aansluiting gezocht bij de Outlook Grondexploitaties 2023 van Metafoor Ruimtelijke Ontwikkeling. Dit adviesbureau stelt jaarlijks een advies op voor het toepassen van de parameters kosten- en opbrengstenstijging. Hierbij gebruikt Metafoor de meest recente jaarcijfers en prognoses van een aantal toonaangevende instanties, de meest recente marktinformatie en de gegevens uit de goed gevulde eigen database. De voorgestelde parameters zijn opgedeeld in verschillende categorieën: bedrijventerrein, kantoren en top-, midden- en basiswoningmarktgebied. Ook wordt er een minimaal en een maximaal percentage aangegeven.

Beleidsmatige uitgangspunten

Rolverdeling

De begroting wordt voorbereid door de medewerkers die aangewezen zijn als P&C-aanspreekpunten.

De afdelingsmanagers hebben hierin een coördinerende rol voor het betreffende programma en bespreken deze met de betreffende portefeuillehouder(s). Uiteraard kijkt de concerncontroller mee. De coördinatie op de planning en ondersteuning wordt verzorgd door de financieel adviseurs. Het MT bepaalt of de inhoud van de begroting zodanig is, dat deze met het college kan worden besproken en is integraal verantwoordelijk voor de toepassing van de in deze nota genoemde uitgangspunten.

Primitieve begroting

De basis voor de primitieve begroting[1] 2026 is de meerjarenraming die bij de begroting van 2025 is vastgesteld. De jaarschijf 2029 wordt hieraan toegevoegd. De richtlijnen en kaders die in dit hoofdstuk worden genoemd, moeten hierin worden verwerkt. Daarnaast wordt er rekening gehouden met niet beïnvloedbare stijgingen. Deze doen zich vooral voor bij bijvoorbeeld (meerjarige) contracten. Niet beïnvloedbare stijgingen worden tot bestaand beleid gerekend. Hierbij gaat het om:

- Belastingen en verzekeringen;
- Energieprijzen e.d.;
- Doorlopende overeenkomsten;
- Vastgestelde begrotingen van gemeenschappelijke regelingen.

In de primitieve begroting worden tevens de begrotingsaanpassingen als gevolg van raadsbesluiten tot en met 4 juli 2025 (incl. Voorjaarsnota 2025) verwerkt.

Structureel sluitende begroting

Uitgangspunt is een begroting waarvan de structurele uitgaven en inkomsten in het begrotingsjaar 2026 minimaal in evenwicht zijn of een positief saldo vertonen. Een sluitend meerjarenperspectief waarbij het begrotingsjaar 2029 in evenwicht is is eveneens toegestaan. Eén of meerdere tekorten in de begrotingsjaren 2027-2028 is daarbij geen probleem. Er moet dan echter wel (incidentele) dekking worden gevonden om deze tekorten op te vangen. Incidentele uitgaven en inkomsten worden niet meegerekend. Van deze posten wordt een apart overzicht gemaakt. Dit overzicht maakt deel uit van de programmabegroting.

Een structureel sluitende begroting en een tijdige aanlevering van de stukken resulteert in repressief toezicht [2] door de provincie. Wanneer aan 1 of beide voorwaarden niet

wordt voldaan dan geldt er preventief [3] toezicht. Het gevolg hiervan is dat de begroting en de begrotingswijzigingen eerst moeten worden goedgekeurd door de provincie voordat tot uitvoering mag worden overgegaan.

Beleidsruimte: nieuw voor oud

Voor nieuw beleid geldt dat er een integrale afweging moet kunnen plaatsvinden. Dit betekent dus dat de afweging en prioritering voor nieuw beleid gemaakt moet worden voorafgaand aan het begrotingsjaar. Het is onwenselijk en ongebruikelijk om gedurende het jaar voorstellen voor nieuw beleid te behandelen. Uitgangspunt is "nieuw beleid voor oud beleid", oftewel geen verhoging van de structurele lasten.

Voor nieuwe investeringen geldt dezelfde integrale afweging. Ook deze worden in samenhang beoordeeld. Om een goede afweging te kunnen maken, moet er voor iedere investering een afzonderlijke onderbouwing worden gegeven voor nut, noodzaak en kosten. Tevens moet worden aangegeven wat de consequenties zijn wanneer de geplande investering niet doorgaat.

De kapitaallasten (afschrijving en rente) voor nieuwe investeringen worden pas in het jaar volgend op het jaar dat de investering is gerealiseerd in de begroting opgenomen. Voor alle investeringen geldt een minimum grensbedrag van €10.000,-. Aanschaffingen met een lager bedrag worden direct in de exploitatie verwerkt. Nieuwe investeringen (vanaf 2025) worden allemaal lineair afgeschreven. Voor reeds bestaande investeringen geldt dat investeringen <€100.000,- lineair worden afgeschreven; investeringen > dan €100.000,- worden afgeschreven op annuïteitenbasis[4].

[1] Begroting zoals die is vastgesteld door de gemeenteraad voorafgaand aan het begrotingsjaar.

[2] Mildste vorm van toezicht; de gemeente kan zonder voorafgaande goedkeuring van de Provincie de begroting en de begrotingswijzigingen uitvoeren.

[3] Vorm van toezicht waarbij de Provincie de begroting en begrotingswijzigingen van de gemeente vooraf moet goedkeuren. Wanneer deze goedkeuring er niet is dan mag het gemeentebestuur geen uitgaven doen.

[4] Conform Financiële verordening gemeente Heerde 2023.